

Lausunto

20.11.2020

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velloiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

Valvira yhtyy esitettyyn väitteeseen. Valvira toteaa kuitenkin, että lakiin ei tulisi kirjoittaa veloitteita, jotka koskevat teknisiä ratkaisuja. Myöskään siitä ei ole varmuutta, että avoin rajapinta olisi käsitteenä riittävän yksiselitteinen.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

Valvira toteaa, että tietovarantoja koskevassa substanssilainsäädännössä on kohtia, joita tulisi selkeyttää suhteessa avoimen datan direktiiviin kuten esim. tietovarantojen sisältämien henkilötietojen suojan laajuus suhteessa direktiiviin.

Mikäli esim. yksityisistä sote-palvelujen tuottajista kerättyjä tietoja (mm. lupahakemusten yhteydessä) ja rekisteröitäviä tietoja (yksityisten sote-palvelunantajien rekisteri Valveri) voidaan pitää komission täytäntöönpanosäädöksissä tarkoitettuina arvokkaina tietoaaineistoina (sis. mm. yritystiedoiksi laskettavia tietoja), edellyttäisi se mahdollisesti muutoksia yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) tiedonluovutuksia koskeviin säännöksiin. Määritellä pitäisi mm. se, mitä näistä kerättävistä asiakirjoista ja tiedoista voidaan pitää direktiivin tarkoittamina arvokkaina tietoaaineistoina. Useita aineistoja voitaisiin ainakin direktiivin tarkoittamalla tavalla käyttää uudelleen, mutta osa sisältää julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tietoja (esim. liikesalaisuuksia).

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistattekko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistattekko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaaineistoiksi?

Valvira toteaa, että varmuudella ei voida vielä tätä todeta, mutta mahdollisesti tällaisia arvokkaita tietoaaineistoja voisi olla joidenkin rekisterien tietoaaineistot (sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterien, Terhikki/Suosikki, julkinen tietopalvelu, alkoholielinkeinorekisteri, Allu ja yksityisten sote-palvelunantajien rekisteri, Valveri).

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Valvirassa tähän ei ole vielä varauduttu. Tämä vaatisi todennäköisesti uusien (avoimien) rajapintojen toteuttamista, joissa tulisi huomioida se, että kaikilta osin rekisterien tietoaaineistot eivät ole avoimiksi luokiteltavia, vaan sisältävät luottamuksellista aineistoa (henkilötietoja) kuten esim. Valveri-rekisterin mahdolliset muutokset.

Mikäli muita lupahakemusten yhteydessä kerättäviä tietoja pidettäisiin arvokkaina tietoaaineistoina, voisi sääntely aiheuttaa kustannuksia siitä, miten ko. aineistot voitaisiin luovuttaa lakiesitysten edellyttämällä tavalla. Esim. arvokkaiden tietoaaineistojen tulee olla saatavilla teknisten rajapintojen avulla ja niille, joilla on erikseen laissa säädetty oikeus käsitellä näitä tietoja. Mikäli säännös koskisi Valveri-rekisteriä, tulisi mm. Kansaneläkelaitokselle (Kela) pystyä luovuttamaan tietoja teknisen rajapinnan kautta. Tällä hetkellä Kelalle ei mene Valverista suoraan tietoja, mutta Kela saanee joitakin tietoja ainakin suoraan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämästä koodistopalvelusta, johon taas tietoja menee Valverista. Mikäli Kela tarvitsee tietoja suoraan Valverista, tulisi selvittää, aiheuttaako tämä muutoksia Valveriin ja mitkä näiden mahdollisten muutosten kustannukset ovat.

Mikäli tiedot esim. Valverista katsotaan arvokkaiksi tietoaaineistoiksi, tulisi ne jatkossa antaa maksutta. Tällä hetkellä esim. Valverin palvelujen tuottajaa ja sen toimintayksiköitä koskeva rekisteriseloste on maksanut 50 euroa. Hinta perustuu sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista (Liite 1).

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Valvira toteaa, että tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset koskevat joiltain osin sen toimintaa, erityisesti muutokset on otettava huomioon Valviran ylläpitämiä eri rekistereitä kehitettäessä/muutettaessa.

Lisäksi Valvira toteaa, että avoimen datan direktiivin täytäntöönpanon vaikutukset asiakastietolain mukaisten tietojärjestelmien valvonnassa tulisi näkymään asianhallinnan käytännön työssä, erityisesti asiakirjojen luokittelussa ja metatietojen kirjaamisessa. Asianhallintajärjestelmässä olevat tietojärjestelmiä koskevat tiedot sisältävät salassa pidettävää tietoa sekä henkilötietoja, tietoturvasuutta että liikesalaisuuksia koskien. Tietojen luovuttaminen julkiseen käyttöön edellyttää, että kaikki asiakirjat on luokiteltu oikeilla ja riittäväillä salassapito- ja metatiedoilla, jotta salassa pidettäviä tietoja ei vahingossa julkaista.

Henriksson Markus
Valvira

Ruohtula Johanna
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira